

Семінар – практикум для вчителів історії
«Дизайн сучасного уроку історії». Конструювання уроку НУШ 7 клас

*Тема: Коронація Данша.
Внутрішня та зовнішня політика
Данша Романовича.*

Підготували:

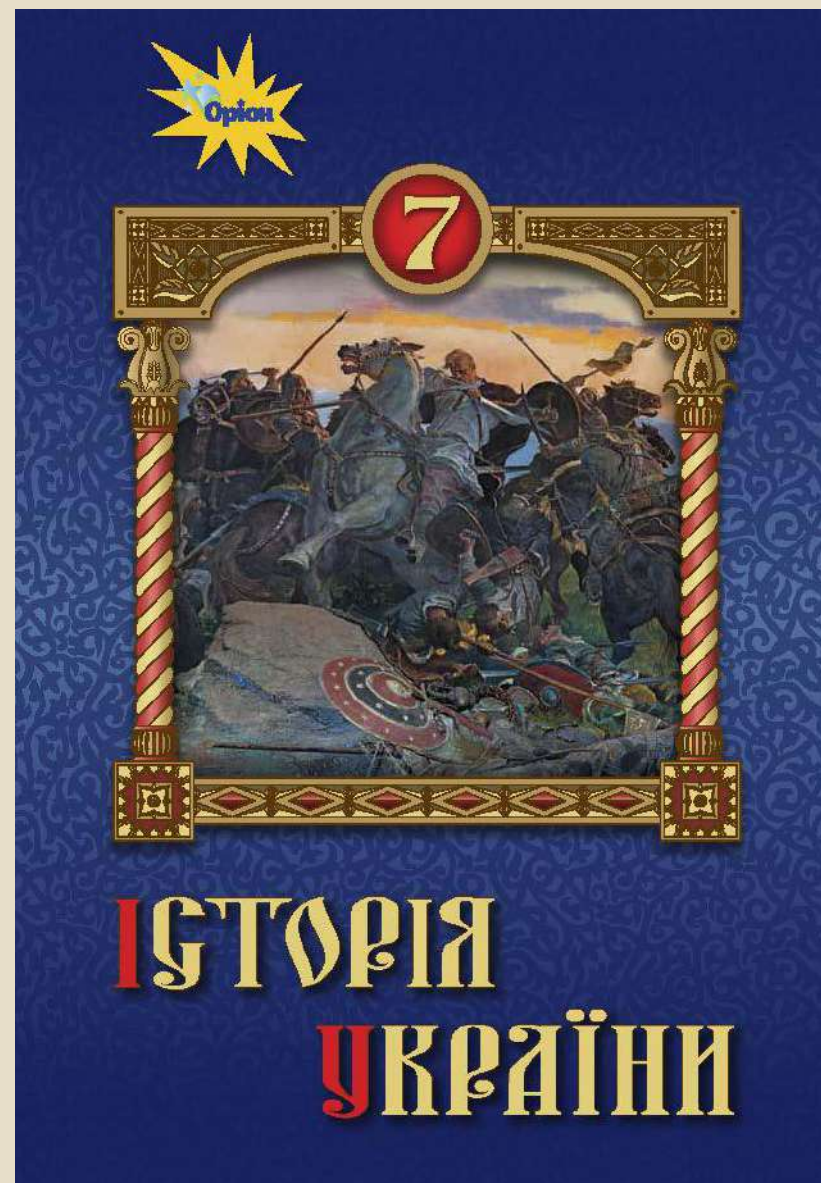
Бессонов О.С., вчитель МЛ№3;

Смекаліна О.В., консультант ЦПРПП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 7 КЛАС

за модельною навчальною програмою «Історія України. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: *Щупак І. Я., Бурлака О. В., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А., Черкас Б.В.*), рекомендованою МОН України (наказ МОН України від 16.08.2023 №1001)

Щупак І. Я., Бурлака О. В., Дрібниця В. О., Желіба О. В., Піскарьова І. О. Історія України : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / Київ: УОВЦ «Оріон», 2024.

ЗНАННЯ**УМІННЯ****СТАВЛЕННЯ**

знає час діяльності короля Данила, походів походи монголів на українські землі, дати битви на р. Калка, коронації Данила Романовича; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1]

упорядковує хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; [9 ГІО 1.1.2-1]

формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання; [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.1.2-4]

розуміє зміст термінів, понять і назв «король», «хан», «ярлик», «баскак», «Золота Орда», «монгольська навала». [9 ГІО 1.3.1-3]

характеризує чинники розвитку, політичний устрій, економічний розвиток Волинсько-Галицького князівства [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.3.1-4] зіставляє наміри, способи та результати діяльності правителів Волинсько-Галицького князівства та сусідніх держав; [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.2-1]

дає оцінку діяльності видатних історичних діячів Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»; [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3]

**Очікувані
результати**

Після цього уроку
учні зможуть:

описує історичні події, явища і процеси за картою, визначає територію Волинсько-Галицького князівства та сусідніх держав, напрямки походів монголів на Русь, подій, пов'язаних із діяльністю правителів «держави Романовичів»; [9 ГІО 1.3.1-3], [9 ГІО 3.1.1], [9 ГІО 3.3.1], [9 ГІО 4.2.1]

оцінює якість виконання навчальної роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку. [9 ГІО 5.1.2-4], [9 ГІО 6.2.2-1]

визначає чинники розвитку та особливості розвитку культури Волинсько-Галицького князівства ; [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 2.3.1-1], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2]

дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]

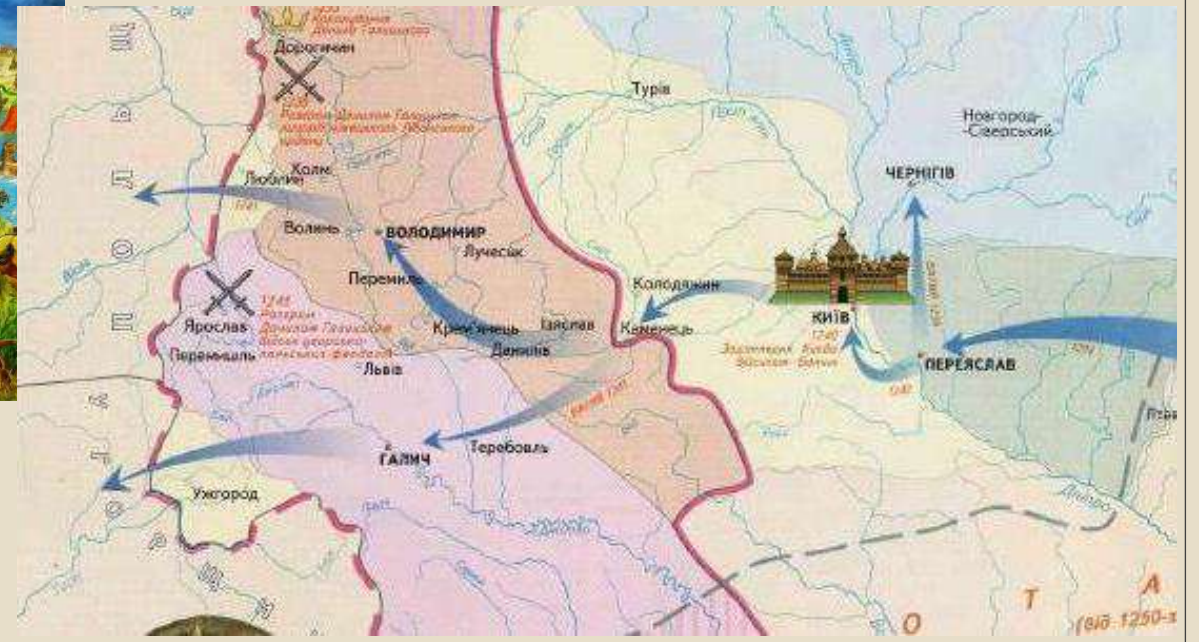
визначає вплив монгольської навали на політичний, економічний та культурний розвиток українських земель; вплив сусідніх держав на політичний, економічний та культурний розвиток земель Волинсько-Галицького князівства . [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.1.1-2]

аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1]

Завдання уроку

Дослідити наступні питання:

1. Відновлення єдності Волинсько- Галицького князівства.
2. Внутрішня і зовнішня політика Данила Романовича.

ЯКИЙ/ЯКА ТИ СЬОГОДНІ?

1

2

3

4

5

6

Тамара Гарбовська

Актуалізація знань

Метод “Знаємо - Хочемо дізнатися- дізналися”

Знаємо	Хочемо дізнатися	Дізналися
Загибель Романа Мстиславовича; Розпад Волинсько - Галицької держави	Внутрішня політика князя Данила	
Монгольська навала; втрата самостійності	Зовнішня політика князя Данила	

Тести на платформі
«На урок»

Утворення Волинсько-Галицького князівства. Монгольська навала на українські землі.

Тести > Історія України > 7 клас > Тест

Бессонов О. С.
Додано: 19 січня
Предмет: Історія України, 7 клас

<https://surl.li/vzeuzm>

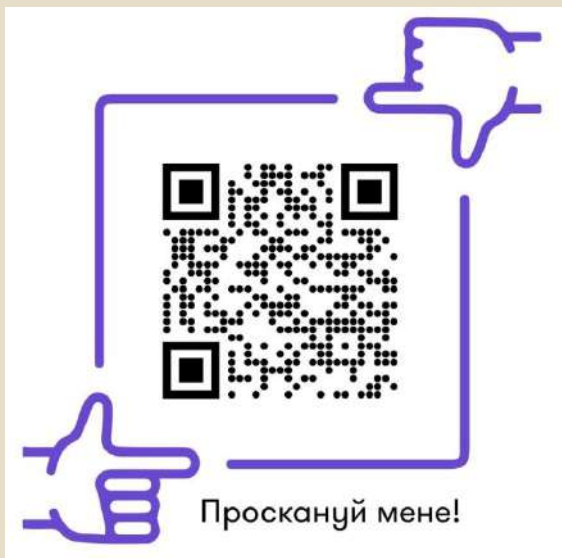
князь	Роки правління	Внутрішня політика	Зовнішня політика
Роман Мстиславович	1199 - 1205 рр.		

I Варіант

Мотивація навчальної діяльності учнів

«Галицько-Волинський літопис» про битву на р. Калка

Варіанти завдань до тексту історичного джерела

1. За текстом літопису складіть історичний портрет Данила.
2. Які риси характеру були притаманні Данилі? Чому ви так вважаєте? Підтвердіть свою думку витягами з тексту.
3. Які події описуються у тексті? Назвіть дату.
4. Хто переміг у цій битві?
5. Що автор вважає причиною поразки?
6. Чи пов'язані ці події з падінням Києва у 1240 р.?

Хронологічна задача до змісту історичного джерела.

Під час походу в 1205 р. проти польського князя Лешка Білого біля містечка Завіхвоста Роман Мстиславович загинув. Галицькі бояри вигнали дружину Романа Ганну й малих синів – чотирирічного Данила і дворічного Василька.

У якому році народились Данило та Василько?

У якому віці Данила прийняв участь у битві з монголами на р. Калка?

II Варіант

Синхронізація подій на українських теренах з подіями у світі

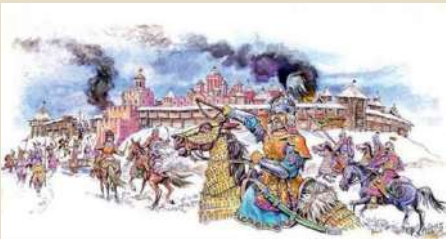
Розгляньте уважно реконструкцію Києва доби Ярослава Мудрого.

<https://st-sophia.org.ua/uk/3d-model-starodavnogo-kiyeva/>

Із Галицько – Волинського літопису

«...У той же рік прийшов Батий до Києва з великою силою многим-множеством сили своєї і окружив город. І обступила Київ сила татарська, і був город в облозі великій. І пробував Батий коло города, а його вої облягали город. І не було чути нічого од звуків скрипіння возів його, ревіння безлічі верблюдів його і од звуків іржання стад коней його, і сповнена була земля Руська ворогами...»

Поясніть – чому, за величезними оборонними спорудами, мешканці Києва чули звуки ревіння верблюдів та скрипіння возів.

Порівняйте події, їх причини та наслідки

Легенда розповідає, що коли посли візантійського імператора Константина XI зажадали ліквідації фортеці, Мехмед II їм відповів: «Я можу робити все, що завгодно. Обидва береги Босфору належать мені: той східний — тому, що на ньому живуть османи, а цей західний — тому, що ви не вмієте його захищати».

Візантійський історик Михайло Дука про останній день штурму Константинополя

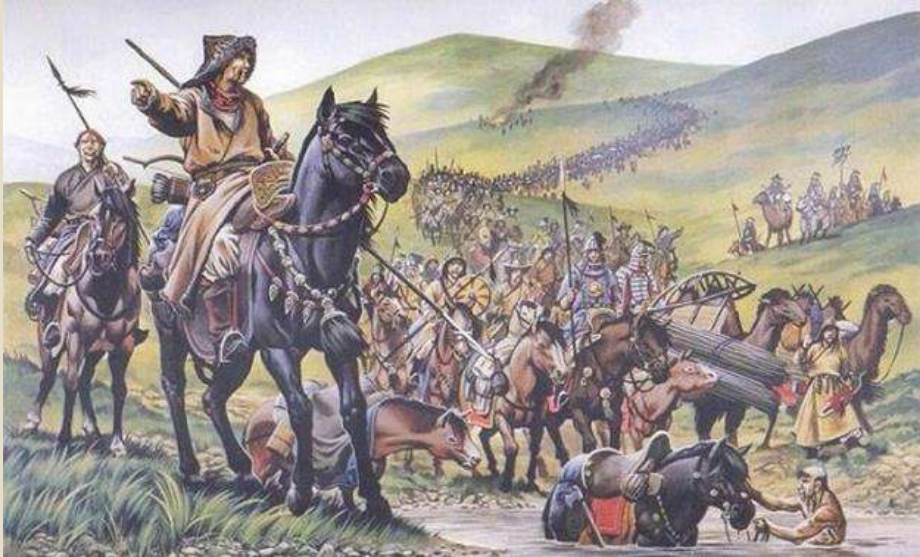
«...Військове щастя вже схиялось на бік турків... Вони ж, немов стрімкі орли, безперешкодно приставляли драбини і піднімались на стіну. І тоді всі жінки й чоловіки, ченці й черниці побігли до церкви, несучи на руках дітей своїх, залишаючи домівки всякому, хто бажав увійти...»

1. На що звернув увагу Мехмед II?
2. Яке враження залишає текст?

◦ **Проблемне питання.**

Неодноразово землі Русі зазнавали вторгнення кочових народів хазарів, печенігів, половців, проте лише монголи змогли встановити свою владу. Чому це стало можливим? Чи можна було уникнути завоювання?

Вивчення нового матеріалу (варіанти для проведення навчального заняття)

І варіант
Робота з текстом
підручника.
Опрацювати параграф 21.
Робота в групах

Історія України

Опрацювати параграф 21, виписати:

І група заходи внутрішньої політики Данила Романовича

ІІ група заходи зовнішньої політики Данила Романовича.

Які проблеми постали
перед історичними
діячами?
Які з них вони змогли
вирішити, а які ні?

Всесвітня історія

ІІІ група

- Визначте заходи внутрішньої та зовнішньої політики Фрідріха II

Робота в парах
Розв'язання хронологічних
задач

**1. Накресліть лінію часу та розв'яжіть хронологічну задачу: Скільки років минуло від битви під Дорогочином до коронації князя Данила у Дорогочині?
Скільки років минуло від цих подій?**

**2. Князь Данило Романович прийняв королівську корону на 15-й рік свого утвердження на столі у Галичі в 1238 р. Коли відбулася коронація Данила?
Скільки років минуло від тієї події?**

**3. Скільки років було Данилові Романовичу під час битви на р. Калці?
Скільки років було Данилові під час його подорожі до Орди? Скільки років пройшло між зазначеними подіями?**

4. Скільки років минуло від створення Волинсько – Галицької держави до утвердження в Галичі князя Данила Романовича? Коли князь Данило відвідав Орду? Скільки років минуло від утвердження Данила в Галичі до подорожі до Орди?

II варіант.

Робота з історичною картою
в групах
Опрацювати параграф 21 та
виконати завдання по карті

<https://surl.li/shxpej>

I група

**Позначте на контурній
карті битви за участю
Данила Романовича.**

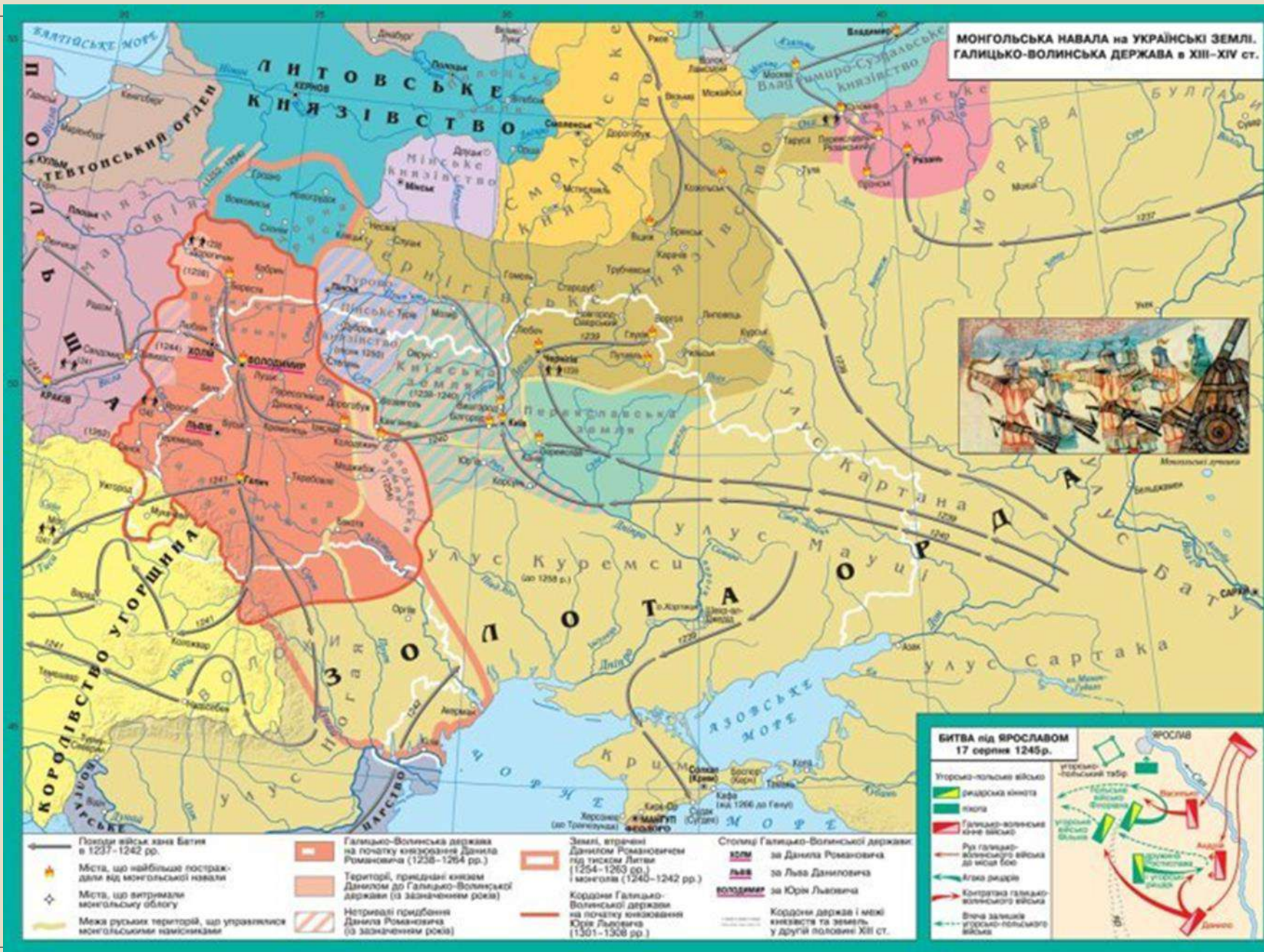

II група

Нанесіть на карту маршрут подорожі Данила Романовича до Батия

III група
Позначте на карті міста засновані та пов'язані з діяльністю князя Данила Романовича

III варіант.

Робота з історичними джерелами
Опрацювати параграф 21 та
виконати завдання

«Галицько-Волинський літопис»

«Сей же король Данило був князем добрим, хоробрим і мудрим, який спорудив городи многі, і церкви поставив, і оздобив їх різноманітними прикрасами, і братолюбством він світився був із братом своїм Васильком. Сей же Данило був другим по Соломоні.»

Замок короля Данила у Холмі. Сучасна реконструкція

1. Чому літопис називає Данила королем?
2. Які саме міста збудував Данила Галицький?
3. Як він міг збудувати багато нових міст якщо Русь була під ярмом Золотої Орди?

I група

З Галицько-Волинського літопису

(1245 р.) Тим часом хан... прислав посла свого до Данила й Василька, коли вони обидва були в городі Дороговську: «Дай Галич!». І Данило був у печалі великій, тому що не укріпив він був землі своєї городами. І, порадившись з братом своїм, поїхав він до Батия, кажучи: «Не дам я півотчини своєї, а їду до Батия сам».

робота з
історичним
джерелом

II група

III група

...Присягнувши на вірність Батию, він не збирався надто довго дотримуватися цієї присяги. Данило отримав ярлик Батия на Галичину та Волинь в обмін на обіцянку платити данину та брати участь у монгольських військових кампаніях у регіоні. Монгольський сюзеренітет захищав його від претензій на його територію не лише з боку князів-суперників, а й агресивних західних і північних сусідів. Данило скористався новою атмосферою політичної стабільності, щоб почати економічне відродження своєї держави.

Сергій Плохій «Брама Європи»

У чому історики знаходять позитивну рису зверхності монголів? Чи так це?

1. Які обставини змусили Данилу скоритися?

2. Чому він особисто відправився до Батия?

...І зустріли його татари, і звідти поїхав він до хана Куремси і побачив, що нема в них добра.

(Поч. 1246 р.) Звідти ж прибав він до Батия на Волгу... І поклонився він за звичаєм їх, і ввійшов у вежу його. Він, Батий, сказав: «Данило! Чому ти еси давно не прийшов? Але якщо нині ти прийшов еси, — то й се добре. Чи п'єш ти чорне молоко, наше пиття, кобилячий кумиз?»

І він сказав: «Досі я не пив. А нині ти велиш — я п'ю». Він тоді сказав: «Ти вже наш-таки, татарин. Пий наше пиття!» І він, Данило, випивши, поклонився за обичаєм їх...

...Пробув же князь у них днів двадцять і п'ять, а тоді одпущений був із тими, що були з ним, і поручена була земля його йому. І прийшов він у землю свою, і зустрів його брат Василько, і сини його. І був плач через обиди його, але ж більша була радість, що він є здоров.

Князь Данило і хан Батий
(сучасний малюнок-реконструкція)

1. Які дії Данила свідчили про те, що він визнав зверхність Батия?

2. Які наслідки мали дії Данила? Чи міг князь Данило відмовитися виконати монгольський ритуал?

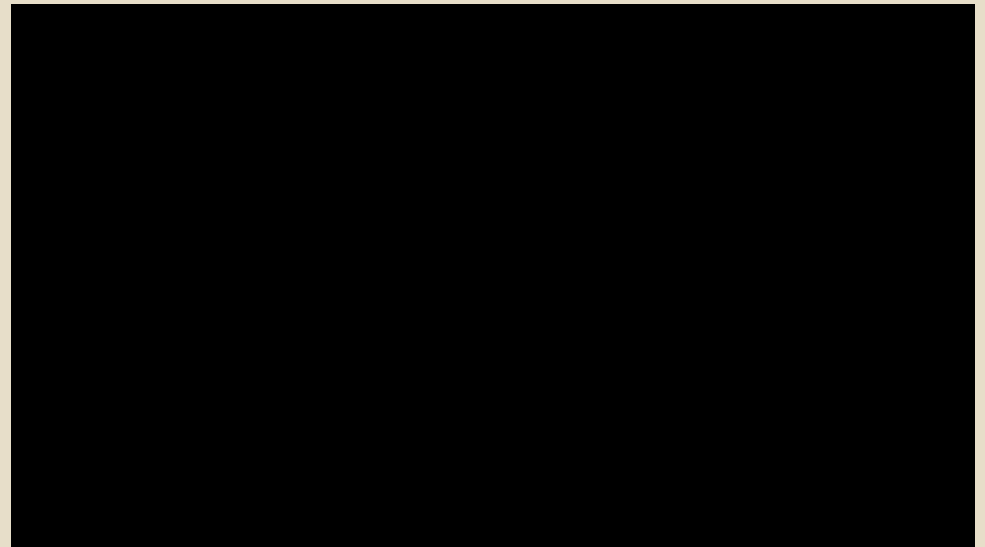
Варіант IV

Опрацюйте параграф 21 та розташуйте малюнки з подіями життя князя Данила в хронологічній послідовності (вказіть подію, рік, учасників, наслідки)

Руханки для учнів

Узагальнення та систематизація знань учнів

I Варіант

Яким подіям з життя князя Данила Романовича присвячено марки та монети?

II Варіант

Порівняйте вплив монгольської навали на політичний, економічний та культурний розвиток українських земель та вплив сусідніх держав на політичний, економічний та культурний розвиток земель Волинсько-Галицького князівства (Діаграма Венна)

Золота Орда

втрата самостійності;
занепад економіки;
людські жертви та
розруха
Релігійна толерантність

*Зазіхання
на землі
князівства;
спроба
взяти під
свій
контроль;
встановити
васальну
залежність*

Європейські країни

Шлюбна дипломатія;
розвиток торгівлі;
вплив європейської
культури
Релігійна нетерпимість

III Варіант

Внутрішня та зовнішня політика Данила Романов...
Які з наведених фактів хар...
learningapps.org

<https://learningapps.org/view38761806>

<https://learningapps.org/view38761806>

Держава Романовичів
Співставте дати та події з відповідним правителем.
learningapps.org

<https://learningapps.org/view39052222>

<https://learningapps.org/view39052222>

Діяльність князя Данила Романовича.
На карті знайдіть ключові події пов...
learningapps.org

<https://learningapps.org/view39096304>

<https://learningapps.org/view39096304>

Волинсько-Галицьке князівство.
Розташуйте події у хронологічній послідовності.
learningapps.org

<https://learningapps.org/view39075348>

<https://learningapps.org/view39075348>

IV Варіант

«Хмаринка слів»

Відповідь на проблемне питання.

Неодноразово землі Русі зазнавали вторгнення кочових народів хазарів, печенігів, половців, проте лише монголи змогли встановити свою владу. Чому це стало можливим? Чи можна було уникнути завоювання?

Рефлексія

Знаємо	Хочемо дізнатися	Дізналися
Загибель Романа Мстиславовича; Розпад Волинсько - Галицької держави	Внутрішня політика князя Данила	
Монгольська навала; втрата самостійності	Зовнішня політика князя Данила	

- **Метод “Незакінчене речення”**

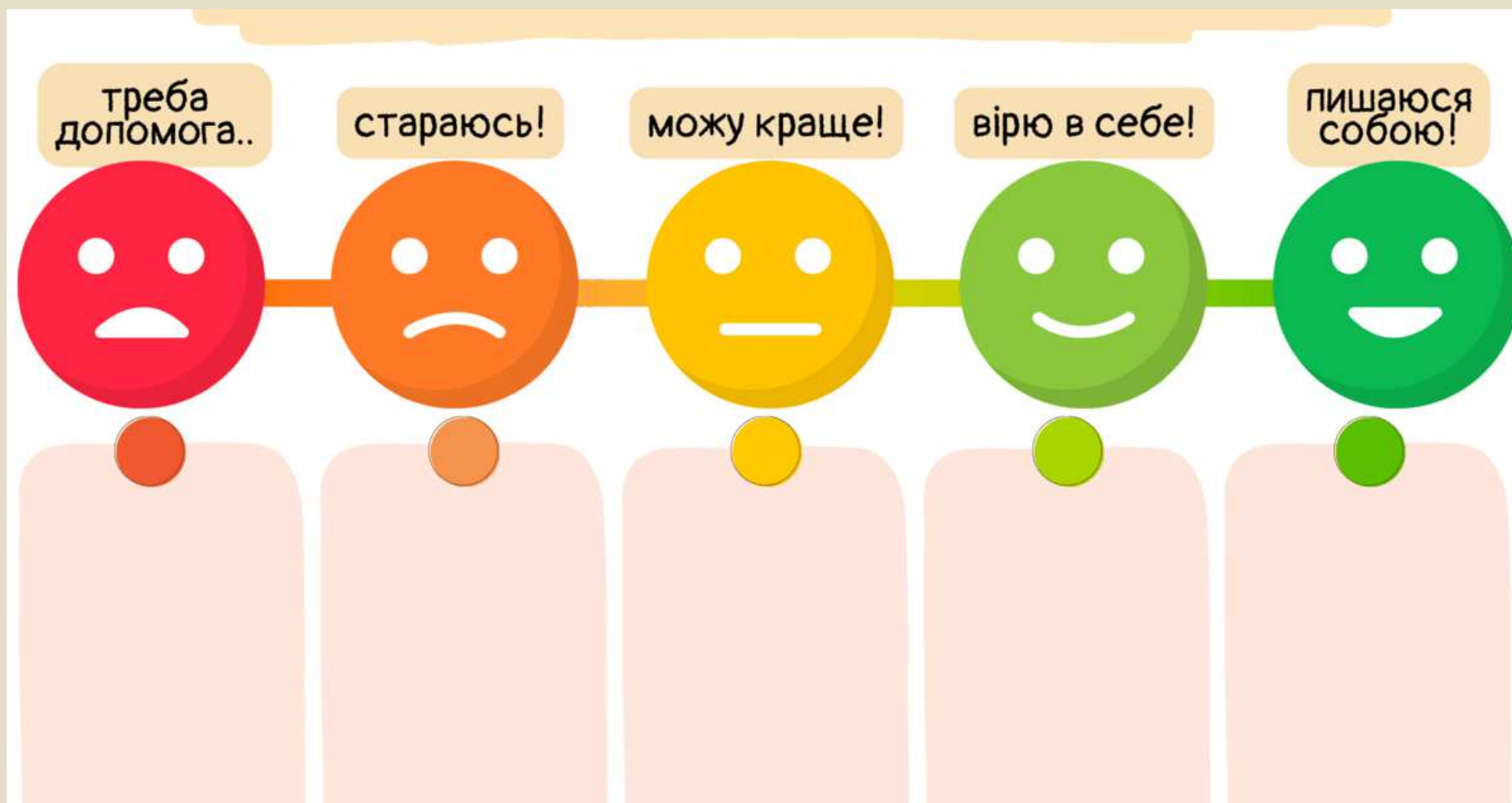
На сьогоднішньому уроці мені було цікаво дізнатися ...

На сьогоднішньому уроці мене схвилювало ...

На сьогоднішньому уроці мені сподобалося ...

Самооцінювання

Домашнє завдання

1. *Опрацювати § 21.*
2. *Продовжити укладення таблиці «Діяльність Руських князів»*

князь	Роки правління	Внутрішня політика	Зовнішня політика
Роман Мстиславович	1199- 1205 рр.		
Данило Романович	1238- 1264 рр.		

Використані джерела

- НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 7 КЛАС** за модельною навчальною програмою «Історія України. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: *Щупак І. Я., Бурлака О. В., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А., Черкас Б.В.*), рекомендованою МОН України (наказ МОН України від 16.08.2023 №1001)
- Бессонов О.С. Тести. - Український освітній онлайн-портал для вчителів «На Урок»
- Бессонов О.С. Інтерактивні завдання для перевірки знань. - Онлайн сервіс LearningApps
- Власов В.С. Методика формування хронологічних та картографічних умінь на уроках історії України. - Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання»; № 1 2013
- В. Власов, О. Данилевська, Д. Ващук «Історія України»: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти /Київ: Генеза, 2024.
- Щупак І. Я., Бурлака О. В., Дрібниця В. О., Желіба О. В., Піскарьова І. О. Історія України : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / Київ: УОВЦ «Оріон», 2024.
- Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. - Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання»; № 5-6 2014